

Miljøministeren,
Slotsholmsgade 12,
1216 København K

Emne: Udveksling om nye GMO'ers indvirkning på biodiversiteten på Rådets møde i marts 2023

København, 26. januar 2023

Kære miljøminister Magnus Heunicke

Tillykke med og velkommen til Miljøministeriet 😊

Det er med stor sorg, at vi i vores tidsalder skal opleve tab af biodiversitet og økosystemer i Europa, hvor mange arter er truet med udryddelse eller allerede uddøde. I Danmark omfatter det: bier (19 arter er uddøde, og 56 vurderes at være sårbare eller kritisk truede), sommerfugle (7 arter er akut truede, og 20 arter er i tilbagegang), svirreflugter (55 arter er truede), flagermus (5 arter er truede), fugle (47 procent af de danske arter af ynglefugle er nu truede eller allerede uddøde), fisk (8 arter er truede) og pattedyr (10 arter er truede). Det giver anledning til alvorlig bekymring for de økologiske netværks funktionelle bæredygtighed. <https://ecos.au.dk/forskningraadgivning/temasider/redlistframe/artsgrupperne>

På den baggrund, er vi stærkt bekymrede over EU-Kommissionens plan om at undtage visse såkaldte *nye* genomteknikker (NGT/nye GMO'er) fra den EU-dækkende definition af GMO'er – og dermed fra kravene om risikovurdering, overvågning og sporbarhed. Som vi ser det i den aktuelle PFAS-sag, er virksomhedernes risikovurdering i forvejen ikke skarp nok. En deregulering af de nye GMO'er vil øge det eksisterende pres på biodiversiteten, idet nye GMO'er er mindre præcise end påstået, risikable i naturen da vi ikke kender virkningen, irreversible, truer den økologiske sektor og vil uundgåeligt intensivere det industrielle landbrug, som er en af hovedårsagerne til den faldende biodiversitet. <https://noah.dk/materialer/nye-gmoer-en-risikabel-distraktion-klima-og-foedevaresikkerhed>

Lovgivningsrammen for GMO'er (direktiv 2001/18/EC) blev indført for 20 år siden under miljøministres ansvar og definerer, hvad GMO'er er og ikke er. Vi opfordrer den nye danske miljøminister til at tage det vigtige spørgsmål om, hvad GMO er og ikke er op til nye drøftelser med miljøministrene fra de øvrige medlemsstater på et Rådsmøde i marts, således at alle nye GMO'er også i fremtiden bliver omfattet af regler om gennemsigtighed og en streng miljørisikovurdering.

Indtil videre har de nye GMO'er til udsætning i landbrug og fødevarerproduktion i Danmark ligget under Fødevarerministeriet, men dette er ikke hensigtsmæssigt for natur og biodiversitet, idet GMO'er kan sprede sig i naturen og krydse sig ind i hjemmehørende arter af afgrøder og nærtstående vilde planter. Området bør også have tilknytning til Miljøministeriet.

Der er seks vigtige hovedårsager til, at de nye GMO'er til udsætning i landbrug og fødevarerproduktion er et miljøspørgsmål og derfor bør ligge under miljøministeriets ressortområde:

1. Udsætning og dyrkning af nye GMO'er kan i sig selv medføre vidtrækkende påvirkning af miljøet, og en deregulering af de nye GMO'er vil undtage dem fra Udsætningsdirektivet 2001/18/EC og den dertil hørende omfattende risikovurdering, mærkning, sporbarhed og

overvågning. Potentielle skader på natur og miljø vil forblive uopdagede, og princippet om, at forureneren betaler, ville ikke kunne håndhæves.

2. Teknologierne er så nye bioteknologiske innovationer, at risici og utilsigtede virkninger ikke er blevet undersøgt ordentligt. Kun 1,6 % af EU's udgifter til forskning i nye GMO'er bliver brugt på detektionsmetoder, risikovurdering og overvågning. Med genmanipulering i planter, hvor der ændres flere gener i en organisme (multiplexing), fører dette til nye uprøvede kombinationsvirkninger, som gør risikovurdering vanskeligere.
3. Den mest udbredte, nye GMO-teknologi, CRISPR, er afhængig af komplekse DNA-reparationsmekanismer, hvis eventuelle utilsigtede virkninger ikke kan forudsiges. Resultatet kan ændre vitale egenskaber som for eksempel planternes levedygtighed og sammensætning i den enkelte plantes genetiske arvemateriale – og det kan påvirke den måde, hvorpå organismer interagerer i økosystemerne. Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet (EFSA) har ikke vurderet risici indenfor dette felt.
4. Erfaringerne med eksisterende GMO-planter har vist, at de forurener naturen og krydser sig ind i både vilde planter og afgrøder. Der er ikke megen viden om hvordan de nye GMO-afgrøder opfører sig, men de er sandsynligvis mere komplekse end de "gamle" GMO-afgrøder, som blev skabt i den første bølge af GMO'er i 1980'erne. Fertilitetsraten og de længste afstande for udkrydsning og for bestøvning af mange planlagte, nye GMO-planter er ikke blevet undersøgt ordentligt. Antallet af mulige udkrydsninger med beslægtede vilde arter antages at være større for de nye - end for de gamle GMO-afgrøder, da CRISPR og de andre nye GMO-metoder skaber dybtgående ændringer i arvematerialet.
5. Mere end 20 års kommerciel dyrkning af GMO'er har resulteret i et øget pres på naturen i form af et stort pesticidforbrug og udbredelse af monokulturer. Denne industrielle landbrugsmodel er en vigtig drivkraft bag tabet af biodiversitet. Desuden hænger den drastiske reduktion af den dyrkede mangfoldighed til dels sammen med virksomhedernes stigende kontrol over frø og såsæd. Alle GMO'er, herunder dem, der er produceret med de nye GMO-metoder, er omfattet af patenter, hvilket i høj grad truer adgangen til såsæd med den variation af egenskaber, der er vigtig for at kunne klare de miljømæssige udfordringer. For at kunne klare disse udfordringer har landmænd og forældre i stedet for brug for adgang til frø, der er tilpasset de lokale forhold. De nye GMO'er er uløseligt forbundet med et udpræget industrielt landbrug og er uforenelige med bæredygtige fødevarer-systemer, som for eksempel agroøkologi og økologisk landbrug - metoder, der mindsker den negative påvirkning af miljøet.
6. Det kommende lovforslag fra EU-Kommissionen om eventuel deregulering af nogle af de nye GMO'er er i modstrid med målene i kommissionens vedtagne strategi "fra jord til bord" i den europæiske Green Deal. Mens EU-Kommissionen ønsker at udvide det GMO-frie, økologiske landbrug til 25 % inden 2030, vil en fjernelse af mærkning og gennemsigtighed for de nye GMO'er i stedet afskaffe muligheden for et GMO-fri landbrug – herunder økologiske og agroøkologiske tilgange.

Deregulering af de nye GMO'er retfærdiggøres med påstande om, at det vil bidrage til bæredygtighed. Men en isoleret, genetisk ændring i egenskaber i de genmanipulerede planter og dyr er ikke lig med bæredygtighed, og effekten kan kun vurderes på grundlag af, hvordan den valgte egenskab påvirker omgivelserne samt økosystemerne. Økologiske og agroøkologiske landbrugssystemer har mange miljømæssige fordele, herunder for biodiversiteten, jordbundens sundhed og kulstofbinding. Disse landbrugssystemer skal fremmes snarere end trues ved at deregulere nye GMO'er.

Det er almindelig praksis, at arbejdsgrupper fra to forskellige Råd arbejder sammen om en sag. Lige nu er der mulighed for, at arbejdsgrupperne fra Rådene (landbrug og miljø) kan samarbejde om det kommende lovgivningsforslag om GMO'er.

Vi opfordrer dig, miljøminister Magnus Heunicke, til at gå aktivt ind i debatten. Som et første skridt opfordrer vi dig til at drøfte konsekvenserne for biodiversiteten af den foreslåede svækkelse af miljørisikovurderingen for de nye GMO'er på Rådsmødet i marts 2023, som er inden EU-Kommissionen offentliggør sit lovforslag i forsommeren 2023.

Vi håber, at miljøministeren har mulighed for at mødes med os og drøfte sagen i løbet af februar 2023.

Med venlig hilsen,

Mads Flarup Christensen, Greenpeace
Kenneth Haar, Corporate Europe Observatory
Rune-Christoffer Dragsdahl, Dansk Vegetarisk Forening
Ole Færgeman, Frie Bønder Levende Land
Klaus Loehr-Petersen, Foreningen for Biodynamisk Jordbrug
Signe Schrøder, Landsforeningen Praktisk Økologi
Christina Abildtrup Jørgensen, Frøsamlerne
Jørgen Martinus Hansen, Landsorganisationen Grøn Hverdag
June Rebekka Bresson, Miljøbevægelsen NOAH

Kontakt:

june@noah.dk

